

Határozatok Tára

NICHOLAS EMILIOU

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2023. december 14.¹

C-90/22. sz. ügy

**„Gjensidige” ADB;
a „Rhenus Logistics” UAB,
az „ACC Distribution” UAB
részvételével**

(a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas [Litvánia legfelsőbb bírósága] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – 1215/2012/EU rendelet – 71. cikk – Egyes ügyekben a joghatóságra, valamint a határozatok elismerésére és végrehajtására irányadó valamely nemzetközi egyezményhez való viszony – A Nemzetközi Közúti Árufuvarozási Szerződésről szóló Egyezmény (CMR) – Nem kizárólagos joghatóságot kikötő megállapodás – A CMR hatálya alá tartozó határozatnak valamely tagállam bírósága előtti elismerése – Joghatóságát eltérő alapon megállapító eredetileg eljáró bíróság – Az 1215/2012 rendelet működésének alapjául szolgáló elvekkel való összeegyeztethetőség – Határozat elismerése megtagadásának okai – 45. cikk”

I. Bevezetés

1. A határokon átnyúló jogviták gyakran azzal kezdődnek, hogy az eljáró bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy rendelkezik-e joghatósággal az elé terjesztett ügy elbírálására. Az Európai Unión belül a polgári és kereskedelmi jogviták tekintetében erre a vizsgálatra főszabály szerint az 1215/2012/EU rendeletben² e célból megállapított szabályok az irányadók.

2. Ugyanakkor, amint azt az alábbiakban részletesebben ki fogom fejteni, e rendelet elsőbbséget biztosít a tagállamok által kötött különös nemzetközi egyezményekben rögzített konkrét szabályoknak.

¹ Eredeti nyelv: angol.

² A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2012. december 12-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o.).

3. Mindemellett a Bíróság a TNT Express ítéletében³ lényegében kimondta, hogy az ilyen különös szabályok alkalmazása nem sértheti az európai uniós igazságügyi együttműködési rendszer alapjául szolgáló bizonyos alapelveket, így például a joghatóság előreláthatóságát vagy az igazságszolgáltatás megbízható működését.

4. Az ebből eredő feladat összetettségét a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapjául szolgáló jogvita szemlélteti. Ez a jogvita egy szállítmánynak Hollandiából Litvániába történő szállítása során történő eltulajdonítását követően merült fel. Az érintett biztosító a fuvarozási szerződésben foglalt, joghatóságot kikötő megállapodásra hivatkozva kártérítést követelt a fuvarozótól, és ezt Litvániában tette.

5. Ebben az időpontban azonban a fuvarozó már bírósági eljárást indított Hollandiában annak megállapítása iránt, hogy felelőssége ebben a sajátos összefüggésben korlátozott. A holland bíróság, mielőtt e kérelemnek helyt adott volna, – a fent említett, joghatóságot kikötő megállapodás ellenére – a Nemzetközi Közúti Árufuvarozási Szerződésről szóló egyezményben (a továbbiakban: CMR)⁴ foglalt joghatósági szabályok egyikének alkalmazásával megállapította joghatóságát, mivel e joghatóságot kikötő megállapodás e bíróság álláspontja szerint nem zárhatja ki a CMR-ben előírt egyéb (vagylagos) joghatósági okokat.

6. Ezen határozat litván bíróságok általi elismerését követően a „Gjensidige” ADB (a továbbiakban: Gjensidige) felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Lietuvos Aukščiausiasis Teismashoz (Litvánia legfelsőbb bírósága, Litvánia). Azt állítja, hogy a holland bíróság határozatának elismerése ellentétes az 1215/2012 rendelettel, mivel ez utóbbi főszabály szerint megállapítja a joghatóságot kikötő megállapodásból eredő joghatóság *kizárólagos* jellegét.

7. E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság először is arra szeretne választ kapni, hogy mely joghatósági szabályokat kell alkalmazni. Megjegyzi, hogy az 1215/2012 rendelet elsőbbséget biztosít a CMR-hez hasonló különös nemzetközi egyezményekben rögzített szabályok alkalmazásának. Mindazonáltal kétségei vannak a tekintetben, hogy ez az elsőbbség lehetővé teheti-e a joghatóságot kikötő megállapodás figyelmen kívül hagyását, tekintettel az e megállapodások számára az 1215/2012 rendelet által biztosított fokozott védelemre. Másodszor annak tisztázását kéri, hogy e fokozott védelemnek ahhoz kell-e vezetnie, hogy megtagadják a holland bíróság határozatának elismerését. Bár az 1215/2012 rendelet ezt a megközelítést nem teszi kifejezetten lehetővé, a kérdést előterjesztő bíróság felveti a kérdést, hogy e rendeletet – lényegében a felek szóban forgó joghatóságot kikötő megállapodásban dokumentált szándékainak védelme érdekében – tágabban kell-e értelmezni.

³ 2010. május 4-i TNT Express Nederland ítélet (C-533/08, EU:C:2010:243) (a továbbiakban: TNT Express ítélet). Ez az ítélet az 1215/2012 rendeletet megelőző rendeletre, vagyis a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendeletre (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o., HL 2011. L 124., 47. o.) vonatkozott. Ez utóbbi a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezményt (HL 1978. L 304., 36. o.) (a továbbiakban: 1968. évi Brüsszeli Egyezmény) váltotta fel. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, „mivel az 1215/2012 rendelet [...] hatályon kívül helyezi és felváltja az 1968. évi Brüsszeli Egyezmény helyébe lépő 44/2001 rendeletet, a Bíróság által az utóbbi jogi aktusok rendelkezéseire vonatkozóan adott értelmezés érvényes az 1215/2012 rendeletre is, amennyiben e rendelkezések »egyenértékűnek« minősíthetők”. Lásd például: 2022. március 10-i BMA Nederland ítélet (C-498/20, EU:C:2022:173, 27. pont).

⁴ Kelt Genfben, 1956. május 19-én, *Recueil des traités des Nations unies*, 399. kötet, 189. o., kihirdette az 1971. évi 3. tvr.; módosította a nemzetközi közúti árufuvarozási szerződésről szóló Egyezményt (CMR) kiegészítő, Genfben, 1978. július 5-én kelt jegyzőkönyv, *Recueil des traités des Nations unies*, 1208. kötet, 427. o., kihirdette a 2005. évi LIV. törvény; valamint a nemzetközi közúti árufuvarozási szerződésről szóló Egyezmény (CMR) elektronikus fuvarlevélről szóló, Genfben, 2008. február 20-án kelt kiegészítő jegyzőkönyve, *Recueil des traités des Nations unies*, 2762. kötet, 23. o.

II. Jogi háttér

A. A nemzetközi jog

8. A CMR az 1. cikkének megfelelően „minden olyan szerződésre érvényes, amely áruknak közúton járművel díj ellenében végzett szállításáról szól, ha az áru átvételének helye és a kiszolgáltatásra kijelölt hely [...] két különböző állam területén van, amelyek közül legalább az egyik szerződő állam, [...] a felek székhelyére és állampolgárságára tekintet nélkül”.⁵

9. A CMR 31. cikke kimondja, hogy:

„(1) A jelen Egyezmény hatálya alá eső fuvarozásból eredő minden jogvita esetében kereset indítható a szerződő államoknak a felek által közös egyetértéssel kijelölt bíróságain kívül annak az országnak a bírósága előtt is, amelynek területén:

- a) az alperes rendes lakóhelye, cégének központi telephelye, vagy olyan fióktelepe, illetve képviselete van, amelynek közvetítésével a fuvarozási szerződést megkötötték, vagy
- b) az áru átvételének helye vagy a kiszolgáltatásra kijelölt helye van.

Más bíróság előtt kereset nem indítható.⁶

(2) Ha a jelen cikk [(1) bekezdésében] említett jogvita tárgyában valamely, e [bekezdés] szerint illetékes bíróság előtt per folyik, vagy ilyen bíróság a jogvitában ítéletet hozott, ugyanazok között a felek között ugyanabban az ügyben új per csak abban az esetben indítható, ha annak a bíróságnak az ítélete, amely előtt az első keresetet indították, nem hajtható végre abban az országban, ahol az új keresetet indítják.

(3) Ha valamely szerződő állam bírósága által a jelen cikk [(1) bekezdésében] említett bármely jogvitában hozott ítélet ebben az országban végrehajthatóvá vált, az minden más szerződő államban végrehajthatóvá válik, amint az érdekelt országban érvényes alaki követelményeket teljesítették. Ezek az alaki követelmények azonban nem vezethetnek az ügy újabb érdemi felülvizsgálatához.

(4) A jelen cikk [(3) bekezdésének] rendelkezései érvényesek a kontradiktórius eljárásban hozott ítéletekre, mulasztási ítéletekre és bírói egyezségekre, nem alkalmazhatók azonban a csak ideiglenesen végrehajtható ítéletekre, valamint olyan ítéletekre, amelyek a teljesen vagy részben pervesztes felperest a perköltségen felül kártérítés és kamat fizetésére kötelezik.

[...]”

10. A CMR 41. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „[a] 40. cikk rendelkezéseinek érintetlenül hagyása mellett semmis és hatálytalan minden olyan kikötés, amely a jelen Egyezmény rendelkezéseitől közvetve vagy közvetlenül eltér. Az ilyen kikötések semmissége nem vonja maga után a szerződés egyéb rendelkezéseinek a semmisségét”.

⁵ A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a CMR litván nyelvű hivatalos szövege – más nyelvi változatokkal összevetve – nem pontos.

⁶ Megjegyzem, hogy úgy tűnik, a CMR egyes nyilvánosan elérhető változatai nem tartalmazzák a CMR 31. cikke (1) bekezdésének legvégén szereplő „Más bíróság előtt kereset nem indítható.” mondatot. Az Egyesült Nemzetek Szerződéseinek Tárában elérhető hivatalos változat azonban tartalmazza azt.

B. Az uniós jog

11. Az 1215/2012 rendelet (21) preambulumbekzdése úgy rendelkezik, hogy „[a]z igazságszolgáltatás harmonikus működése érdekében a párhuzamos eljárások lehetőségét el kell kerülni, és biztosítani kell, hogy ne hozzanak egymással összeegyeztethetetlen határozatot különböző tagállamokban. Világosan és hatékonyan kell szabályozni a perfüggőség és az összefüggő eljárások megoldását [...]”

12. Ugyanezen rendelet (22) preambulumbekzdése kimondja, hogy „[u]gyanakkor a kizárólagos joghatósági megállapodások hatékonyságának javítása és a visszaélésszerű perlési taktikák alkalmazásának visszaszorítása érdekében szükség van az általános perfüggőségi szabály alóli kivétel bevezetésére az olyan egyedi helyzetek kielégítő kezelése végett, amelyekben felmerülhet párhuzamos eljárások lehetősége. Ez a helyzet akkor, amikor kizárólagos joghatósági megállapodásban nem kikötött bíróságon indítottak eljárást, ezt követően pedig a kikötött bíróságon indítanak azonos jogalapon és azonos feleket érintő eljárást. Ezekben az esetekben a kikötött bíróság felhívásakor az elsőként felhívott bíróságnak fel kell függesztenie eljárását mindaddig, amíg az előbbi bíróság ki nem jelenti, hogy kizárólagos joghatósági megállapodás alapján nem rendelkezik joghatósággal. Erre annak érdekében van szükség, hogy ezekben a helyzetekben a kikötött bíróság határozhasson elsőként a megállapodás érvényességéről és arról, hogy a megállapodás hatálya milyen mértékben terjed ki az előtte indított jogvitára. A kikötött bíróságot megilleti az eljárás joga attól függetlenül, hogy a nem kikötött bíróság már határozott-e az eljárás felfüggesztéséről.”

13. Az 1215/2012 rendelet II. fejezetének 6. szakasza tartalmazza a „Kizárólagos joghatóság” című 24. cikket, amelynek szövege a következő:

„A felek lakóhelyére való tekintet nélkül valamely tagállam következő bíróságai kizárólagos joghatósággal rendelkeznek:

1. az olyan eljárásokra, amelyeknek tárgya ingatlanon fennálló dologi jog vagy ingatlan bérlete, illetve haszonbérlete, annak a tagállamnak a bíróságai, ahol az ingatlan található.

[...]

2. az olyan eljárásokra, amelyeknek tárgya társaság vagy más jogi személy, illetve természetes vagy jogi személyek társulása létrehozatalának érvényessége, azok érvénytelensége vagy megszűnése, vagy ezek szervei határozatának érvényessége, annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a társaság, jogi személy vagy társulás székhelye található. [...]

3. az olyan eljárásokra, amelyeknek tárgya közhitelű nyilvántartásba történő bejegyzés érvényessége, annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a nyilvántartást vezetik;

4. az olyan eljárásokra, amelyek szabadalommal, védjeggyel, formatervezési mintával vagy hasonló, letétbe helyezést vagy lajstromozást igénylő jogok lajstromozásával vagy érvényességével kapcsolatosak – akár keresetben, akár kifogás útján merül fel a kérdés –, annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a letétbe helyezést vagy lajstromozást kérelmezték, vagy az megtörtént, illetve uniós jogi aktus vagy nemzetközi egyezmény alapján megtörténtnek tekintendő.

[...]

5. a határozatok végrehajtásával kapcsolatos eljárásokra annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a határozatot végrehajtották, vagy ahol azt végre kell hajtani.”

14. A 1215/2012 rendelet 25. cikkének (1) bekezdése a rendelet II. fejezete 7. szakaszának részét képezi, és úgy rendelkezik, hogy „[h]a a felek – lakóhelyükre való tekintet nélkül – egy bizonyos jogviszonnyal kapcsolatban felmerült vagy a jövőben felmerülő jogviták eldöntésére valamely tagállam bíróságának vagy bíróságainak joghatóságát kötik ki, a megállapodás szerinti bíróság vagy bíróságok rendelkeznek joghatósággal, feltéve hogy a szóban forgó tagállam joga értelmében a megállapodás az anyagi érvényességet illetően nem minősül semmisnek. Az ilyen joghatóság a felek eltérő megállapodásának hiányában kizárólagos. [...]”

15. Az 1215/2012 rendelet 29. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A 31. cikk (2) bekezdésének sérelme nélkül, amennyiben azonos jogalapon, azonos felek között különböző tagállamok bíróságai előtt indítottak eljárásokat, a később felhívott bíróság az elsőként felhívott bíróság joghatóságának megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást.

[...]”

16. Az 1215/2012 rendelet 31. cikkének szövege a következő:

„[...]”

(2) A 26. cikk sérelme nélkül, amennyiben valamely tagállam olyan bíróságát hívják fel, amelyre a 25. cikkben említett valamely megállapodás kizárólagos joghatóságot ruház, egy másik tagállam bármely bírósága felfüggeszti az eljárást mindaddig, amíg a megállapodás alapján felhívott bíróság meg nem állapítja, hogy nem rendelkezik joghatósággal a megállapodás alapján.

(3) Amennyiben a megállapodásban kikötött valamely bíróság megállapítja joghatóságát a megállapodással összhangban, egy másik tagállam bármely bírósága a szóban forgó bíróság javára megállapítja joghatósága hiányát.

[...]”

17. Az 1215/2012 rendelet 45. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Valamely fél kérelmére a határozat elismerését meg kell tagadni, amennyiben:

a) az ilyen elismerés nyilvánvalóan ellentétes a címzett tagállam közrendjével (*ordre public*);

[...] vagy

e) a határozat ellentétes

i. a II. fejezet 3., 4. vagy 5. szakaszával, amennyiben a biztosítási kötvény jogosultja, a biztosított, a biztosítási szerződés kedvezményezettje, a károsult, a fogyasztó vagy a munkavállaló az alperes; vagy

ii. a II. fejezet 6. szakaszával.

[...]

(3) Az (1) bekezdés e) pontjának sérelme nélkül az eredetileg eljáró bíróság joghatósága nem vizsgálható felül. Az (1) bekezdés a) pontjában említett, közrendre vonatkozó feltétel nem alkalmazható a joghatósággal kapcsolatos szabályokra.

[...]”

18. Az 1215/2012 rendelet 71. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ez a rendelet nem érinti azokat az egyezményeket, amelyeknek a tagállamok részesei, és amelyek egyes különös jogterületeken a joghatóságot, valamint a határozatok elismerését és végrehajtását szabályozzák.

(2) Az egységes értelmezés érdekében az (1) bekezdést a következő módon kell alkalmazni:

[...]

b) a valamely tagállamban az egyes különös jogterületről szóló egyezmény alapján joghatósággal rendelkező bíróság által hozott határozatot más tagállamban e rendelettel összhangban kell elismerni és végrehajtani.

Amennyiben az egyes különös jogterületről szóló egyezmény, amelyben mind az eredeti eljárás helye szerinti tagállam, mind a címzett tagállam részes, a határozatok elismeréséhez vagy végrehajtásához feltételeket állapít meg, e feltételeket kell alkalmazni. E rendeletnek a határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó rendelkezései minden esetben alkalmazhatóak.”

III. A tényállás, a nemzeti eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

19. Az „ACC Distribution” UAB (a továbbiakban: ACC Distribution) ügyfél és a „Rhenus Logistics” UAB (a továbbiakban: Rhenus Logistics) fuvarozó számítógépes eszközök Hollandiából Litvániába történő szállítására vonatkozó szerződést kötött. E szállítás során a szállítmány egy részét ellopták.

20. A fuvarozási szerződés 3. cikke úgy rendelkezett, hogy „amennyiben a felek tárgyalás útján nem rendezik e vitákat és nézeteltéréseket, azokat annak a bíróságnak kell elbírálnia, amelynek illetékességi területén az Ügyfél nyilvántartás szerinti hivatalos címe található”. Mivel az ACC Distribution (az ügyfél) bejegyzett székhelye Litvániában található, a felek a litván bíróságok joghatóságát kötötték ki.

21. A lopást követően a Gjensidige biztosító, amely a szállítmányt biztosította, 2017. április 21-én 205 108,89 euró összegű biztosítási kifizetést teljesített az ACC Distribution részére.

22. 2017. február 3-án többek között a Rhenus Logistics keresetet indított a rechtbank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság, Hollandia) előtt többek között az ACC Distributionnal és a Gjensidigével szemben. A kérdést előterjesztő bíróság általi ellenőrzés fenntartásával, az iratok alapján úgy tűnik, hogy a Rhenus Logistics a CMR-re (amelynek hatálya alá a jogvita tartozott) hivatkozott, amelynek alapján a felperes keresetet indíthat többek között

azon ország bírósága előtt, amelynek területén az áru fuvarozó általi átvételének helye található.⁷

23. E keresettel annak megállapítását kérték, hogy a fuvarozó fent említett lopással kapcsolatban fennálló polgári jogi felelőssége korlátozott. Az ACC Distribution és a Gjensidige a fuvarozási szerződésben foglalt, joghatóságot kikötő megállapodásra hivatkozva vitatta a holland bíróság joghatóságát. Ezt a bíróság elutasította azon az alapon, hogy a joghatóságot kikötő megállapodás a CMR 41. cikkének (1) bekezdése értelmében semmis, mivel korlátozza az ezen egyezmény 31. cikkének (1) bekezdése szerinti, bíróságok közötti választást.

24. 2017. szeptember 19-én a Gjensidige 205 108,89 euró összegű kártérítés és kamatok megfizetése iránti bírósági eljárást indított a Rhenus Logistics-szel szemben a Kauno apygardos teismas (kaunasi megyei bíróság, Litvánia) előtt. E kereset a Gjensidige által hivatkozott, az általa az ACC Distribution részére teljesített biztosítási kifizetést követő jog- és kötelezettségátruházáson alapult.

25. Válaszul a Rhenus Logistics kérte a kereset elutasítását, előadva, hogy az perfüggőséget eredményez, amelyet a jelen ügyben elsőként eljáró rechtbank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) joghatóságának elismerésével meg kell szüntetni.

26. E körülmények között a Kauno apygardos teismas (kaunasi megyei bíróság) felfüggesztette az eljárást. E határozatot a Lietuvos apeliacinis teismas (Litvánia fellebbviteli bírósága) másodfokon helybenhagyta.

27. A rechtbank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) 2019. szeptember 25-i ítéletével megállapította, hogy többek között a Rhenus Logistics-nek az ACC Distributionnal és a Gjensidigével szembeni felelőssége korlátozott, és nem haladhatja meg a CMR 23. cikkének (3) bekezdése szerinti kártérítési összeget.⁸ Ezen ítélet ellen nem terjesztettek elő fellebbezést.

28. E határozatnak megfelelően a Rhenus Logistics átutalta a megfelelő összeget a Gjensidige részére. Ez utóbbi ezt követően részben elállta Litvániában benyújtott keresetétől, és kérte, hogy a kereset fennmaradó részének adjanak helyt.

29. A Kauno apygardos teismas (kaunasi megyei bíróság) 2020. május 22-i ítéletével helyt adott e részleges elállás iránti kérelemnek, a keresetet az ezt meghaladó részében elutasította, és megállapította, hogy a rechtbank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) ítélete jogi kötőerővel bír. A Lietuvos apeliacinis teismas (Litvánia fellebbviteli bírósága) helybenhagyta ezt az ítéletet.

30. 2021. június 2-án a Gjensidige felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Lietuvos Aukščiausiasis Teismashoz (Litvánia legfelsőbb bírósága). A Gjensidige többek között arra hivatkozott, hogy a CMR-rel ellentétben az 1215/2012 rendelet megállapítja a joghatóságot kikötő megállapodás által meghatározott joghatóság kizárólagosságát, valamint, hogy az alapügyben felmerült helyzetnek ahhoz kell vezetnie, hogy e rendelet elsőbbséget élvezzen. E fél szerint az ezzel ellentétes

⁷ Lásd továbbá részletesebben az alábbi 13. lábjegyzetet.

⁸ A CMR 23. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy „[h]a a fuvarozót a jelen Egyezmény rendelkezései alapján az áru részleges vagy teljes elveszéséért kártérítési kötelezettség terheli, a kártérítést annak az értéknek az alapján kell kiszámítani, amellyel az áru a fuvarozásra felvétel helyén és időpontjában rendelkezett”. A CMR 23. cikkének (3) bekezdése hozzáteszi, hogy „[a] kártérítés azonban nem lehet több mint a hiányzó bruttó súly minden kilogrammjá után 8,33 elszámolási egység”.

megoldás kevésbé kedvező következményekkel járna a belső piac megfelelő működésére nézve, és nem tartaná tiszteletben többek között a joghatóság kiszámíthatósága és a megfelelő igazságszolgáltatás elvét.

31. Mivel kétségei voltak e tekintetben, a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litvánia legfelsőbb bírósága) úgy határozott, hogy az eljárás felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) Az 1215/2012 rendelet 25., 29. és 31. cikkére, valamint (21) és (22) preambulumbekzdésére figyelemmel értelmezhető-e úgy e rendelet 71. cikke, hogy az lehetővé teszi a [CMR] 31. cikkének alkalmazását azokban az esetekben is, amelyekben a jogvita, amelyre mindkét szóban forgó jogi aktus hatálya kiterjed, joghatóságot kikötő megállapodás tárgyát képezi?
- 2) Az Európai Unióban joghatóságot kikötő megállapodások védelmének megerősítésére irányuló jogalkotói szándékre tekintettel értelmezhető-e tágabban az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontja akként, hogy az nemcsak e rendelet II. fejezetének 6. szakaszára, hanem a 7. szakaszára is vonatkozik?
- 3) A helyzet sajátosságainak és az abból eredő jogkövetkezményeknek az értékelése alapján értelmezhető-e úgy a »közrend« 1215/2012 rendeletben használt fogalma, hogy az a valamely másik tagállam határozatának elismerését kizáró okot képez abban az esetben, ha a [CMR-hez] hasonló különös egyezmény alkalmazása olyan jogi helyzetet teremt, ahol ugyanazon ügyben sem a joghatóságot kikötő megállapodást, sem az alkalmazandó jogról szóló megállapodást nem tartják tiszteletben?»

32. A Rhenus Logistics, a Gjensidige, a litván kormány és az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket terjesztett elő. E felek a 2023. március 23-án tartott tárgyaláson előadták szóbeli észrevételeiket.

IV. Értékelés

33. Miután bevezető megjegyzéseket fogalmaztam meg az alapeljárásban szóban forgó jogvita releváns elemeit (A), valamint a Bíróság TNT Express ítéletét illetően, amely legalábbis részben a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések alapját képezi (B), rátérek az előterjesztett kérdések érdemére (C).

34. E célból először a jelen kérelem alapjául szolgáló előfeltevással fogok foglalkozni, vagyis azzal, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő, másik tagállamban hozott határozat elismerésére vonatkozó eljárás keretében még felül lehet vizsgálni a rechtbank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) mint eredetileg eljáró bíróság joghatóságát. Ki fogom fejteni, hogy ez az előfeltevés téves, és ilyen helyzetben csak akkor lehet megakadályozni, hogy valamely határozat határokon átnyúló joghatásokat váltson ki, ha valamelyik fél sikeresen hivatkozott az 1215/2012 rendeletben előírt, az e határozat elismerésének megtagadását lehetővé tevő egyik okra (C.1). A kérdést előterjesztő bíróság ezt a lehetőséget az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második és harmadik kérdésben vizsgálja. Ki fogom fejteni, hogy nem tartozik ezen okok közé az a helyzet, amelyben lényegében az eredetileg eljáró bíróság megállapította joghatóságát, noha e bíróság nem a joghatóságot kikötő megállapodással kijelölt tagállam bírósága (C.2).

35. A teljesség kedvéért, valamint a jelen eljárásban e tárgyban folytatott részletes vita figyelembevételére érdekében ki fogom fejteni, hogy a CMR-ben szereplő vonatkozó joghatósági szabály – a TNT Express ítéletben foglalt kritérium alkalmazása alapján – mindenestre nem mond ellent az 1215/2012 rendelet alapjául szolgáló elveknek (D).

A. A szóban forgó jogvita releváns elemei

36. Emlékeztetni kell arra, hogy az alapeljárás a szállítmány egy részének a nemzetközi fuvarozás során történő eltulajdonításából ered. Bár a fuvarozási szerződés tartalmazott egy, a litván bíróságok számára joghatóságot biztosító kikötést,⁹ az e lopást követően indított pert végül a holland bíróság tárgyalta és bírálta el.¹⁰

37. Ennek oka az volt, hogy e jogvita a CMR tárgyi hatálya alá tartozott, mivel a CMR nemcsak a közúti áru fuvarozás keretében fennálló felelősségre vonatkozó anyagi jogi szabályokat tartalmaz, hanem többek között az ilyen fuvarozásból eredő jogvitákra alkalmazandó joghatósági szabályokat is.

38. Közelebbről, a CMR 31. cikkének (1) bekezdése négy lehetséges hely – nevezetesen először is a felek közötti megállapodással kijelölt ország bíróságai, másodszor lényegében az alperes lakóhelye¹¹ szerinti ország bíróságai, harmadszor az átvétel helye szerinti bíróságok, vagy negyedszer, a kiszolgáltatásra kijelölt hely szerinti bíróságok – közötti választási lehetőséget biztosít a felperesnek.

39. Bár e szabályokból az következik, hogy a felek köthetnek joghatóságot kikötő megállapodást, úgy tűnik, hogy – legalábbis a rechtbank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) által képviselt álláspont szerint – ez a megállapodás nem lehet *kizárólagos*.¹² Úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság is ezt az álláspontot képviseli.

40. Értelmezésem szerint a Rhenus Logistics, az érintett fuvarozó a jelen indítvány fenti 38. pontjában említett harmadik kategória alapján indította meg keresetét a rechtbank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) előtt.¹³ Úgy tűnik, hogy keresete megelőző jellegű volt, mivel e társaság annak bíróság általi megállapítását kérte, hogy a lopásból eredő károkért való felelőssége egy bizonyos összegre korlátozódik.

⁹ Amint azt a jelen indítvány fenti 20. pontjában részletesebben kifejtettem.

¹⁰ A Gjensidige azzal érvel, hogy a két keresetnek nem ugyanaz a tárgya, és álláspontja szerint nem ugyanazokat a feleket érintik. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy a perfüggőség feltételei fennállnak. Amint arra e bíróság helyesen rámutat, az 1215/2012 rendelet 29. cikkében szereplő perfüggőségi szabály alkalmazása szempontjából úgy tekintendő, hogy valamely negatív megállapítási kereset tárgya és jogcíme azonos az ugyanazon kárra alapított visszkereseti igény tárgyával és jogcímével. 2013. december 19-i Nipponkoa Insurance Co. (Europe) ítélet (C-452/12, EU:C:2013:858, a továbbiakban: Nipponkoa ítélet, 40–49. pont), amely a 44/2001 rendeletben foglalt egyenértékű szabályra vonatkozott, vagy: 1994. december 6-i Tatty ítélet (C-406/92, EU:C:1994:400, a továbbiakban: Tatty ítélet, 44. pont).

¹¹ A CMR 31. cikkének (1) bekezdése közelebbről az alperes rendes lakóhelyére, cégének központi telephelyére, valamint olyan fióktelepére, illetve képviselőjére hivatkozik, amelynek közvetítésével a fuvarozási szerződést megkötötték.

¹² Lásd a jelen indítvány 23. pontját. Úgy tűnik, hogy a CMR szerződő feleinek álláspontja eltér e kérdésben. Lásd a CMR 31. cikkének alkalmazására vonatkozóan az Institut du Droit International des Transports által készített – a <https://www.idit.fr/rapports-pays/index.php?lang=en> címen elérhető – összefoglalók 7.3. pontját. Lásd még a Nemzetközi Közúti Áru fuvarozási Szerződésről szóló 1956. május 19-i egyezményhez (CMR) fűzött kommentárt, Egyesült Nemzetek 1975., 240. bekezdés, 64. o., ECE/TRANS/14.

¹³ A kérdést előterjesztő bíróság általi ellenőrzés fenntartásával, az iratokból az tűnik ki, hogy a szóban forgó árukat Hollandiából Litvániába kellett szállítani. Ezzel szemben úgy tűnik, hogy a jelen indítvány 38. pontjában felidézett összes többi kapcsoló tényező a litván bíróságok joghatóságát eredményezi.

41. Értelmezésem szerint a CMR 23. cikkének (3) bekezdése főszabály szerint korlátozza a fuvarozót az áru elveszése miatt terhelő felelősséget.¹⁴ Ugyanakkor úgy tűnik, hogy a CMR 29. cikkének (1) bekezdése alapján a felelősség ilyen korlátozása nem alkalmazható, ha a kárt a fuvarozó „szándékossága vagy őt terhelő olyan súlyos gondatlanság okozta, amely az ügyben eljáró bíróság által alkalmazott jog szerint a szándékossággal egyenértékűnek minősül”.

42. E tekintetben a CMR szerződő feleinek bíróságai eltérő álláspontot képviselhetnek a tekintetben, hogy ez utóbbi rendelkezés milyen feltételek mellett alkalmazandó.¹⁵ Ez jogvita felmerülése esetén általában arra irányuló versenyt eredményez, hogy melyik fél éri el gyorsabban a legvalószínűbben számára kedvező értelmezést képviselő bíróságot. Ez pedig ahhoz vezethet, hogy különböző államokban párhuzamos bírósági eljárásokat indítanak, az áru felett rendelkezésre jogosult fél esetében kártérítés, a fuvarozó esetében pedig annak megállapítása iránt, hogy a kár tekintetében nem vagy csak korlátozott mértékben felelős.¹⁶

43. A jelen eljárás keretében a Gjensidige egyrészt a holland, másrészt pedig a litván bíróságok által azon feltételeket illetően képviselt eltérő álláspontra hivatkozott, amelyek esetén megállapítható, hogy a fuvarozó felelőssége korlátlan. E fél azzal érvelt, hogy a holland bíróságok álláspontja kedvezőbb a fuvarozók számára, mivel a korlátlan felelősségüket kiváltó feltételek nehezebben teljesíthetők. Úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság ugyanezt az álláspontot képviseli.

44. A Rhenus Logistics a felelőssége korlátozásának megállapítását illetően pernyertes lett Hollandiában. Ezt a határozatot ezt követően a litván bíróságok az alapeljárásnak a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő megelőző szakaszaiban elismerték. Ezen eljárás keretében a Gjensidige először a szállítmány egy részének elveszése miatti kártérítést kért. Ezt követően a követelését a Rhenus Logistics által a holland határozat végrehajtása keretében számára már kifizetett összeget meghaladó összegre korlátozta.

45. Ebben az összefüggésben a Gjensidige arra hivatkozik, hogy e határozat elismerése jogellenes volt, mivel a holland bíróság az alkalmazandó, joghatóságot kikötő megállapodást megsértve állapította meg joghatóságát. A Gjensidige szerint e megállapodásnak elsőbbséget kellett volna élveznie, mivel az 1215/2012 rendelet 25. cikkének (1) bekezdése értelmében a joghatóságot kikötő megállapodásból eredő joghatóság az adott ügyben *kizárólagos*.¹⁷

46. Közelebbről, e fél azzal érvel, hogy mivel a szóban forgó jogvita mind a CMR, mind az (általánosabb) 1215/2012 rendelet hatálya alá tartozik, – továbbá úgy tűnik, hogy a két jogi aktus egymásnak ellentmondó szabályokat tartalmaz a joghatóságot kikötő megállapodásnak tulajdonítandó joghatásokat illetően, – a holland határozat elismerését meg kell tagadni, mivel a CMR – e határozat alapjául szolgáló – joghatósági szabályainak alkalmazása a joghatóságot kikötő megállapodás joghatásait illetően – ahogy az érvet értettem – az 1215/2012 rendelet alkalmazásához képest kevésbé kedvező következményekkel jár a belső piac megfelelő működésére nézve.

¹⁴ Lásd a fenti 8. lábjegyzetet.

¹⁵ Lásd e tekintetben: Kokott főtanácsnok TNT Express Nederland ügyre vonatkozó indítványa (C-533/08, EU:C:2010:50, a továbbiakban: TNT Express indítvány, 22. pont). Az iratokból kitűnik, hogy e tekintetben a holland és a litván ítélkezési gyakorlat között is vannak különbségek.

¹⁶ Uo.

¹⁷ Megjegyzem, hogy az 1215/2012 rendelet 25. cikkének (1) bekezdése értelmében eltérő rendelkezés hiányában vélelmezni kell, hogy a joghatóságot kikötő megállapodás *kizárólagos* jellegű.

47. Ebben az összefüggésben kérdez rá a kérdést előterjesztő bíróság arra, hogy mely joghatósági szabályokat kell alkalmazni, valamint, hogy meg kell-e tagadni a holland határozat elismerését.

48. Annak érdekében, hogy az olvasó teljes mértékben megérthesse a Gjensidige érveit, valamint a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseit, és különösen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdést, legelőször azzal foglalkozom, ami kétségtől inspirációs forrásuként szolgált, vagyis a Bíróság TNT Express ítéletével.

B. Különös nemzetközi egyezmények: elsőbbség... megkötésekkel

49. Az 1215/2012 rendelet 71. cikkének (1) bekezdése elismeri, hogy a tagállamok által kötött különös nemzetközi egyezmények különös joghatósági és végrehajtási szabályokat tartalmazhatnak, és elsőbbséget biztosít ezeknek a jogi aktusoknak. E rendelkezés ugyanis kimondja, hogy az „nem érinti azokat az egyezményeket, amelyeknek a tagállamok részesei, és amelyek egyes különös jogterületeken a joghatóságot, valamint a határozatok elismerését és végrehajtását szabályozzák”.

50. E rendelet (35) preambulumbekkezdése ezt a „kollíziós rendelkezést”¹⁸ a tagállamok által vállalt nemzetközi kötelezettségek tiszteletben tartásának kifejeződéseként mutatja be. Bár az olvasó a fenti megfogalmazás alapján esetleg úgy tekintheti, hogy az 1215/2012 rendelet 71. cikke harmadik országokkal szemben vállalt kötelezettségekre vonatkozik, a 71. cikk szövege, és különösen a (2) bekezdésének második mondata egyértelművé teszi, hogy – amint arra a Bizottság rámutat – az az EU-n belüli viszonyokban is alkalmazandó.¹⁹

51. Ugyanakkor a 71. cikket jellemezték úgy is, mint amely a vonatkozó különös egyezmények hatálya alá tartozó területek sajátosságait ismeri el.²⁰

52. Ezt a szabályt korábban az 1215/2012 rendeletet megelőző 44/2001 rendelet 71. cikkének (1) bekezdése azonos megfogalmazásban tartalmazta.

53. E szabály értelmezése központi szerepet töltött be a Bíróság TNT Express ítéletében,²¹ amelyet az azonos nevű fuvarozó társaság és a fuvarozás során elveszett szállítmány biztosítója között folyamatban lévő eljárásban hoztak. Ebben az eljárásban a TNT ellenezte egy német bíróság azon határozatának Hollandiában történő végrehajtását, amely őt ezen elvesztés miatt kártérítés fizetésére kötelezte.

¹⁸ Cremona, M., „The Internal Market and Private International Law Regimes: A Comment on Case C-533/08 TNT Express Nederland BV v AXA Versicherung AG, Judgment of the Court (Grand Chamber) of 4 May 2010”, EUI Department of Law Working Paper 2014/08, 2014. július, 12. o. Az 1215/2012 rendelet (35) preambulumbekkezdése úgy rendelkezik, hogy „[a] tagállamok által vállalt nemzetközi kötelezettségek tiszteletben tartása érdekében e rendelet nem érinti azokat az egyes különös jogterületen megkötött egyezményeket, amelyeknek a tagállamok részesei”.

¹⁹ TNT Express ítélet, 47. pont.

²⁰ Taty ítélet, 24. pont. Lásd még: TNT Express ítélet, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Saugmandsgaard Øe főtanácsnok Brite Strike Technologies ügyre vonatkozó indítványa (C-230/15, EU:C:2016:366, 31. pont). Ez a logika kétségtől különösen jelen volt az 1968. évi Brüsszeli Egyezmény 57. cikkében. Ez a rendelkezés, amely a Taty ítélet tárgyát képezte, előzte meg a 44/2001 rendelet 71. cikkét, és attól csupán (noha jelentős módon) annyiban tért el, hogy fenntartotta a tagállamok arra való lehetőségét, hogy a jövőre nézve ilyen különös egyezményeket kössenek. TNT Express ítélet, 38. pont.

²¹ Erre a jelen indítvány fenti 3. lábjegyzetében hivatkoztam.

54. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések lényegében azon – a jelen ügyben hallgatólagosan fennállóhoz hasonló – kérdésre vonatkoztak, hogy a címzett állam (a jelen esetben Hollandia) bírósága felülvizsgálhatja-e a német bíróság (mint eredetileg eljáró bíróság) joghatóságát.²² Bár ezt a(z akkor alkalmazandó) 44/2001 rendelet tiltotta (mint jelenleg az 1215/2012 rendelet is), a CMR-ből nem feltétlenül ugyanez a megoldás következik.

55. A Bíróságnak ezért kellett megvizsgálnia a két jogi aktus közötti kölcsönhatást. E tekintetben a Bíróság egyértelművé tette, hogy az említett rendelet 71. cikke által a CMR-hez hasonló különös nemzetközi egyezmények számára biztosított elsőbbség egy fontos feltételhez kötött: a szabályaik elsőbbséget élveznek, *feltéve*, hogy azok „nagyértékben kiszámíthatók, előmozdítják az igazságszolgáltatás megbízható működését, és lehetővé teszik a párhuzamos eljárások lehetőségének elkerülését, valamint – legalább annyira kedvező feltételek mellett, mint a szóban forgó rendeletben előírt feltételek – biztosítják a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok szabad mozgását, továbbá az igazságszolgáltatás iránt az Unióban táplált kölcsönös bizalmat (*favor executionis*)”.²³

56. A Bíróság e következtetésre azt követően jutott, hogy kifejtette, hogy a különös nemzetközi egyezményekben szereplő szabályok nem vezethetnek „a belső piac megfelelő működésének biztosítása tekintetében kedvezőtlenebb eredményekhez [...], mint amelyekhez a szóban forgó rendelet rendelkezései vezetnek”,²⁴ és „nem sértheti[k] az Unión belüli polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés alapjául szolgáló [...] elveket”.²⁵

57. Foglalkozni fogok a Bíróság által ebben az ügyben e megfontolásokból levont konkrét következtetéssel. Ebben a szakaszban elegendő megjegyezni, hogy az ezen ítéletben kialakított általános kritérium a jogtudományban vegyes fogadtatásban részesült, lényegében rámutattak arra, hogy azt nehéz alkalmazni²⁶ – noha a 71. cikkben foglalt szabályokat egyszerű kollíziós szabályoknak szánták –, és hogy fennállása „bizonyos fokig erőszakot tesz”²⁷ e rendelkezés szövegén.²⁸ Ugyanakkor elismerték, hogy az ítélet megoldást nyújt a közös joghatósági és elismerési rendszert esetlegesen abban az esetben érő fenyegetésre, amennyiben a különös egyezmények eltérő szabályai EU-n belüli helyzetekre is alkalmazandók.²⁹

58. Mindenesetre a TNT Express ítéletben kidolgozott kritérium, amely immár figyelembevételre kerül az 1215/2012 rendelet 71. cikkének alkalmazása során, elkerülhetetlen elemévé vált a potenciálisan versengő joghatósági és végrehajtási rendszerek összehasonlító értékelésének.³⁰ Az e kritériumon alapuló megfontolások érthető módon megtalálhatók az alapeljárásban benyújtott

²² TNT Express indítvány, 27. pont.

²³ TNT Express ítélet, 56. pont.

²⁴ Uo., 51. pont.

²⁵ A Bíróság ezen elvekként – a 44/2001 rendelet (6), (11), (12) és (15)–(17) preambulumbekkezdésére hivatkozással – a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok szabad mozgásának elvét, a joghatósággal rendelkező bíróság előreláthatóságának elvét és – következésképpen – a jogalanyok számára biztosítandó jogbiztonság elvét, az igazságszolgáltatás megbízható működésének elvét, a párhuzamos eljárások lehetősége elkerülésének elvét és az igazságszolgáltatás iránt az Unióban táplált kölcsönös bizalom elvét azonosította. TNT Express ítélet, 49. pont.

²⁶ A fenti 18. lábjegyzetben hivatkozott Cremona, M., 6. o.

²⁷ Kuijper, P.J., „The Changing Status of Private International Law Treaties of the Member States in Relation to Regulations No. 44/2001”, *Legal Issues of Economic Integration*, 2011, 89–104. o., a 99. o.

²⁸ Lásd még: Attal, M., „Droit international privé communautaire et conventions internationales: une délicate articulation”, *Petites affiches*, 238. szám, 2010, 22. o.

²⁹ A fenti 27. lábjegyzetben hivatkozott Kuijper, P.J., 102. o. Eltérő álláspontért lásd: a fenti 18. lábjegyzetben hivatkozott Cremona, M., 6. o.

³⁰ Felidézte a Nipponkoa ítélet, 36–39. pont; a 2014. szeptember 4-i Nickel & Goeldner Spedition ítélet (C-157/13, EU:C:2014:2145, a továbbiakban: Nickel & Goeldner Spedition ítélet, 38. pont); a 2016. július 14-i Brite Strike Technologies ítélet (C-230/15, EU:C:2016:560, a továbbiakban: Brite Strike Technologies ítélet, 65. pont).

beadványokban és azon okfejtésekben is, amelyek a kérdést előterjesztő bíróságot a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére indították, amely kérelmet most részletesebben megvizsgálom.

C. A jelen ügyben előterjesztett kérdések

59. A jelen ügyben előterjesztett három kérdés a kérdést előterjesztő bíróság azzal kapcsolatos aggályát látszik tükrözni, hogy az alapeljárás felei között létrejött, joghatóságot kikötő megállapodást nem tartották tiszteletben, amikor a rechtbank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) elfogadta, hogy tárgyalja és elbírálja a Rhenus Logistics kérelmét.

60. Az előterjesztett első kérdés közelebbről arra vonatkozik, hogy az 1215/2012 rendeletnek a (21) és (22) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 71. cikke lehetővé teszi-e a CMR 31. cikkének (1) bekezdésében foglalt vagylagos joghatósági szabályok alkalmazását, amennyiben a szóban forgó jogvitára joghatóságot kikötő megállapodás irányadó.

61. Attól tartok, hogy ez a kérdés azon az előfeltevésen alapul, amely szerint a kérdést előterjesztő bíróságnak az elismerés szakaszában még lehetősége van az eredetileg eljáró bíróság joghatóságának felülvizsgálatára. Az alábbiakban kifejtem, hogy ez a felülvizsgálat kizárt, és ezért az első kérdésre adandó válasz nem releváns az alapeljárás szempontjából (C.1).

62. Épp ellenkezőleg, ha valamely fél meg kívánja akadályozni, hogy egy határozat határokon átnyúló joghatásokat váltson ki, e célból a határozat elismerése megtagadásának az 1215/2012 rendeletben előírt egyik okára kell hivatkoznia. Ezért rátérek erre a kérdéskörre, pontosabban az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második és harmadik kérdésre, amelyekkel a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy a holland határozat elismerésének megtagadásához kell-e vezetnie annak, hogy a joghatóságot kikötő megállapodás hatálytalan maradt. Ki fogom fejteni, hogy ezekre a kérdésekre nemleges választ kell adni (C.2).

1. Arról, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak nincs lehetősége az eredetileg eljáró bíróság joghatóságának felülvizsgálatára

63. Az 1215/2012 rendelet (26) preambulumbekkezdéséből az következik, hogy a rendelet által előírt elismerési és végrehajtási szabályok az igazságszolgáltatás működése iránt Európai Unióban táplált kölcsönös bizalmon alapulnak. E szabályok abból az előfeltevésből indulnak ki, hogy a valamely tagállam bíróságai által hozott határozatot úgy kell tekinteni, mintha a címzett tagállamban hozták volna.³¹

64. Ennek megfelelően, és amint arra a Bizottság a jelen eljárásban tartott tárgyaláson lényegében rámutatott, az 1215/2012 rendelet által létrehozott rendszer egyik alapvető eleme a más tagállam bíróságai által polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok automatikus elismerése. Ez a

³¹ A 44/2001 rendelettel összefüggésben lásd még: 2015. július 16-i Diageo Brands ítélet (C-681/13, a továbbiakban: Diageo Brands ítélet, EU:C:2015:471, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

rendszer kizárja különösen a címzett tagállam bíróságainak azon lehetőségét, hogy felülvizsgálják az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bíróságainak joghatóságát, amint azt az 1215/2012 rendelet 45. cikkének (3) bekezdése rögzít.³²

65. A jelen ügyben szóban forgó helyzetre azonban nem (vagy legalábbis nem kizárólag, amint azt az alábbiakban kifejtem) az 1215/2012 rendelet irányadó, hanem a CMR különös szabályai, amelyek számára az 1215/2012 rendelet 71. cikke elsőbbséget biztosít. Felmerül tehát a kérdés, hogy az eredetileg eljáró bíróság joghatósága felülvizsgálatának tilalma ilyen helyzetben is alkalmazandó-e.

66. Véleményem szerint igen.

67. E tekintetben megjegyzem egyrészt, hogy a CMR nem uniós jogi aktus, így nem tartozik a Bíróság hatáskörébe.³³

68. Ez a korlátozás azonban nem jelenti azt, hogy a Bíróság az ilyen jogi aktusok tartalmának megismerése érdekében ne vehetné figyelembe azok szövegét. Ellenkező esetben lehetetlen lenne megállapítani, hogy ezek az egyezmények tartalmazznak-e versengő szabályokat.³⁴

69. Másodszor, ennek alapján rátérve a CMR konkrét tartalmára, megjegyzem, hogy a CMR elismerésre és végrehajtásra vonatkozó szabályai viszonylag kezdetlegesek, amit a jelen eljárásban a Rhenus Logistics és a Gjensidige is elismert.³⁵

70. Ezeket a szabályokat a CMR 31. cikkének (3) bekezdése tartalmazza, amely az egyik szerződő államban hozott ítélet végrehajthatóságát „alaki követelmények” teljesítésétől teszi függővé, és kizárja az ügy érdemi felülvizsgálatát.

71. Úgy tűnik, hogy az elismerés és végrehajtás egyéb vonatkozásai nincsenek szabályozva, ami azt jelenti, hogy az ilyen szabályokat a címzett állam jogában kell azonosítani.³⁶

72. Ami a tagállamokat illeti, ezt a jogot az 1215/2012 rendelet tartalmazza. Véleményem szerint tehát az alkalmazandó szabályozás az e rendelet 45. és azt követő cikkeiben előírt szabályozás, beleértve azt a fent említett alapvető szabályt is, amely az EU-n belüli jogi térségben tiltja az eredetileg eljáró bíróság joghatóságának felülvizsgálatát.

73. Ezenkívül és a fentiektől függetlenül a TNT Express ítélet is ugyanerre a következtetésre vezet.

³² Ezt a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata is megerősíti. Lásd újabban: 2022. április 7-i H Limited ítélet (C-568/20, a továbbiakban: H Limited ítélet, EU:C:2022:264, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A 44/2001 rendelettel összefüggésben lásd: 2009. április 28-i Apostolides ítélet (C-420/07, EU:C:2009:271, 49. pont); 2012. november 15-i Gothaer Allgemeine Versicherung és társai ítélet (C-456/11, EU:C:2012:719, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Az 1968. évi Brüsszeli Egyezményrel összefüggésben: 2000. március 28-i Krombach ítélet (C-7/98, EU:C:2000:164, 31. pont).

³³ TNT Express ítélet, 63. pont.

³⁴ Egyetértek azzal, hogy a helyzet nem különbözik azon helyzettől, amelyben a Bíróságnak belső jogi rendelkezéseket kell figyelembe vennie annak megállapítása érdekében, hogy azok ellentétesek-e az uniós joggal. TNT Express indítvány, 76. és 78. pont. Nem különbözik attól sem, amikor a Bíróság az EUMSZ 351. cikk értelmében vett nemzetközi megállapodások tartalmát veszi figyelembe annak megállapítása érdekében, hogy a tagállamoknak e rendelkezés alapján ki kell-e küszöbölniük az „összeegyeztethetlenséget”.

³⁵ Emlékeztetőül, ez a megállapodás 1956-ban kelt, és 1978-ban és 2008-ban módosították (lásd a fenti 4. lábjegyzetet). Ezek a módosítások a jelen ügy szempontjából nem bírnak jelentőséggel.

³⁶ Lásd ebben az értelemben: TNT Express indítvány, 93. pont.

74. A Bíróság ugyanis, miután ismertette az 1215/2012 rendelet 71. cikkének hatályát korlátozó, az előző szakaszban leírt általános kritériumot, emlékeztetett arra, hogy „a címzett állam bírósága semmilyen esetben nincs jobb helyzetben, mint a származási állam bírósága az ezen utóbbi joghatóságára vonatkozó döntés tekintetében”.³⁷ A Bíróság kifejtette, hogy éppen ez a körülmény vezetett az ilyen felülvizsgálat uniós jogban fennálló tilalmához.

75. Jóllehet a Bíróság nem nyilatkozott kifejezetten arról, hogy a 44/2001 rendelet működésének alapjául szolgáló elvek ténylegesen kizárják-e a valamely különös megállapodás alkalmazásában joghatósággal rendelkező bíróság felülvizsgálatát, a TNT Express ítéletet általában úgy értelmezték, mint amely megerősíti ez utóbbi lehetőséget.³⁸ A jelen eljárásban tartott tárgyaláson a Bizottság és a litván kormány lényegében ugyanezt az álláspontot képviselte.

76. Ily módon és összefoglalva, véleményem szerint – akár a TNT Express ítéletben foglalt kritérium fényében, akár a CMR szövege alapján vizsgáljuk – valamely tagállam bírósága, amelytől egy másik tagállam bírósága által ezen egyezmény alapján hozott határozat elismerését kéri, nem vizsgálhatja felül az eredetileg eljáró bíróság joghatóságát. Következésképpen az első kérdésre adandó válasz nem releváns a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő jogvita elbírálása szempontjából, mivel ez utóbbi nem vizsgálhatja felül, hogy a rechtbank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) helyesen állapította-e meg joghatóságát, mielőtt meghozta volna a határozatot, amelynek elismerése az alapügy tárgyát képezi.

77. Ennek tisztázását követően most rátérek arra a kérdésre, hogy az a tény, hogy e bíróság a joghatóságát a szóban forgó, joghatóságot kikötő megállapodástól függetlenül állapította meg, az ebből eredő határozat elismerésének megtagadását lehetővé tevő oknak minősülhet-e.

2. Megtagadható-e a határozat elismerése, ha figyelmen kívül hagynak egy, a joghatóságot kikötő megállapodást?

78. Amint azt korábban kifejtettem, a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő jogvita a CMR hatálya alá tartozik. Az 1215/2012 rendelet 71. cikkének alapján ez az egyezmény elsőbbséget élvez e rendelettel szemben.³⁹ Első ránézésre tehát meglepőnek tűnhet az 1215/2012 rendeletet figyelembe venni annak megállapítása érdekében, hogy annak rendelkezései lehetővé teszik-e a fent említett határozat elismerésének megtagadását.

79. Mindazonáltal már kifejtettem, hogy a CMR-ben szereplő, erre vonatkozó konkrét szabályok hiányában az alkalmazandó szabályokat a címzett tagállam jogában, vagyis Litvánia esetében az 1215/2012 rendeletben előírt szabályok jelentik. A kérdést előterjesztő bíróság tehát jogosan vizsgálja részletesebben ezt a jogi aktust.

80. Az 1215/2012 rendelet, amint azt már megállapítottam, a más tagállam bíróságai által polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok automatikus elismerése alapján működik.

81. Az e szabály alóli kivételként az elismerés csak az 1215/2012 rendelet 45. cikkének (1) bekezdésében kifejezetten előírt okok egyike alapján tagadható meg (amennyiben – amint azt a Bizottság hangsúlyozza – erre irányuló kérelmet nyújtanak be).

³⁷ TNT Express ítélet, 55. pont.

³⁸ Lásd például: Lamont-Black, S., „The UK Supreme Court on jurisdiction over successive CMR Convention carriers and European Union rules”, *Uniform Law Review*, 21. kötet, 4. kiadás, 2016, 487–509. o., a 498. o., valamint a 27. lábjegyzetben hivatkozott Kuijper, P.J., 99. o. (aki ugyanakkor rámutat arra, hogy ez a következtetés nem volt teljesen bizonyos).

³⁹ Lásd még az 1215/2012 rendelet 71. cikke (2) bekezdésének b) pontját és 71. cikke (2) bekezdésének második mondatát.

82. Amennyiben a jelen ügy szempontjából releváns, ezek az okok egyrészt az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontjának megfelelően magukban foglalják az e rendelet II. fejezetének 6. szakaszában foglalt *joghatósági szabályok* megsértését (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés), másrészt az olyan helyzetet, amelyben a meghozott határozat elismerése nyilvánvalóan ellentétes a címzett tagállam *közrendjével*, amint azt az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének a) pontja előírja (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés).

83. A kérdést előterjesztő bíróság tisztában van azzal, hogy főszabály szerint ezen okok egyike sem terjed ki a jelen ügyben fennálló helyzetre. Ugyanakkor második és harmadik kérdésével, amelyekkel az alábbiakban foglalkozom, arra keresi a választ, hogy megtagadható-e a holland határozat elismerése ezen okok tág értelmezése alapján.

a) Az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontjában szereplő ok tág értelmezése?

84. Az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontjából következik, hogy – erre irányuló kérelem esetén – a határozat elismerését meg kell tagadni, amennyiben e határozat ellentétes az e rendelet II. fejezetének 6. szakaszában foglalt joghatósági szabályokkal.

85. Az ott (pontosabban a 24. cikkben, amely a fent hivatkozott szakasz egyetlen rendelkezése) leírt szabályok kizárólagos joghatóságot állapítanak meg öt felsorolt tárgykörrel kapcsolatos jogviták tekintetében. Röviden, ezek a területek i. az ingatlanokkal kapcsolatos bizonyos vonatkozások, ii. bizonyos társasági jogi kérdések, iii. a közhitelű nyilvántartásokba történő bejegyzések érvényessége, iv. szabadalmak, védjegyek, formatervezési minták vagy más hasonló jogok érvényessége, valamint v. a határozatok végrehajtása.

86. Ezekről a joghatósági szabályokról megállapodás útján nem lehet eltérni,⁴⁰ és azok létjogosultságát az érintett területek és az adott tagállam közötti különleges kapcsolatra hivatkozással írják le.⁴¹

87. A fenti leírásból különösen az következik, hogy az 1215/2012 rendelet II. fejezetének 6. szakasza nem alkalmazandó a joghatóságot kikötő megállapodásokra. Emlékeztetek arra, hogy e megállapodásokra e fejezet 7. szakasza vonatkozik.

88. A kérdést előterjesztő bíróság tudatában van ennek, de a második kérdésével azt kérdezi, hogy az 1215/2012 rendelet által bevezetett jogszabályi módosítások, amelyekkel megerősítették a joghatóságot kikötő megállapodások védelmét, azt jelentik-e, hogy a 45. cikk (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontjában foglalt szabályt tágan kell értelmezni, oly módon, hogy az ne csak az e rendelet II. fejezete 6. szakaszában foglalt szabályok megsértésére terjedjen ki, hanem a 7. szakasz megsértésére is.

89. Véleményem szerint nem.

⁴⁰ Amint az az 1215/2012 rendelet 25. cikkének (4) bekezdéséből következik, amely úgy rendelkezik, hogy „[a] joghatóságot kikötő megállapodás[ok] [...] érvénytelenek, amennyiben [...] azok a bíróságok, amelyeknek a joghatóságát ki kívánták zárni, a 24. cikk alapján kizárólagos joghatósággal rendelkeznek”.

⁴¹ 2000. július 13-i Group Josi ítélet (C-412/98, EU:C:2000:399, 46. pont) az 1968. évi Brüsszeli Egyezmény 16. cikkével összefüggésben. Lásd még például: Kokott főtanácsnok Apostolides ügyre vonatkozó indítványa (C-420/07, EU:C:2008:749, 83. pont) az ingatlanon fennálló dologi joggal kapcsolatos jogvitákra vonatkozó joghatóság tekintetében.

90. A kérdést előterjesztő bíróság helyesen mutat rá arra, hogy a 44/2001 rendelethez képest az 1215/2012 rendelet javítja az ilyen megállapodások hatékonyságát azáltal, hogy 31. cikkének (2) és (3) bekezdésében különös perfüggőségi szabályt ír elő.⁴²

91. E változás ellenére azonban az uniós jogalkotó úgy döntött, hogy ezt nem jeleníti meg a valamely határozat elismerésének megtagadását lehetővé tevő okok rendszerében.

92. Ezek okok felsorolását az 1215/2012 rendelet 45. cikkének (1) bekezdése tartalmazza, és az *kimerítő jellegű*.⁴³

93. Logikusan ugyanennek kell vonatkoznia különösen az ugyanezen jogi aktus 45. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontjában megjelölt okra, amely az 1215/2012 rendelet II. fejezete 6. szakasza alapján a kizárólagos joghatóságot megállapító szabályok megsértésére vonatkozik.

94. A kérdést előterjesztő bíróság azonban megjegyzi, hogy ha nincs olyan ok, amely lehetővé tenné a kizárólagos joghatóságot kikötő megállapodást sértő határozat elismerésének megtagadását, úgy az ilyen megállapodás megsértésének nincsenek következményei.

95. Attól tartok, hogy – jelenlegi kialakítása szerint – ez az 1215/2012 rendelet működésének logikája, amely rendelet abban az esetben is előnyben részesíti a határozatok automatikus elismerését, ha az ott előírt joghatósági szabályokat nem tartották be, kivéve a 45. cikkének (1) bekezdésében kimerítő jelleggel felsorolt helyzetekben.⁴⁴

96. Ami a joghatósági szabályok megsértését illeti, e rendelkezés rögzíti, hogy az elismerés megtagadása csak akkor megengedett, ha az összeütközés i. amint azt itt tárgyaltam, az e rendelet II. fejezetének 6. szakaszában foglalt szabályokat (az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontja) vagy ii. az e fejezet más szakaszaiban foglalt – röviden, a gyengébbnek tekintett fél védelmét célzó – szabályokat (ugyanezen rendelet 45. cikke (1) bekezdése e) pontjának i. alpontja) érinti.⁴⁵ Ezzel szemben a 45. cikk (1) bekezdésében nem szerepel az 1215/2012 rendeletben előírt egyéb joghatósági szabályok megsértése.

97. Emlékeztetni kell arra, hogy az 1215/2012 rendelet 45. cikkének (1) bekezdésében foglalt okok kivételt képeznek azon főszabály alól, amely szerint a más tagállam bíróságai által hozott határozatokat automatikusan el kell ismerni. A jelen ügy összefüggésében mindazonáltal nem tartom szükségesnek azon általános értelmezési elv felidézését, amely szerint a kivételeket szigorúan kell értelmezni. Ez az elv akkor hasznos, ha a kivétel hatálya homályos. Márpedig a jelen ügyben nem ez a helyzet. Az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontja egyértelmű, mivel konkrét joghatósági szabályokra hivatkozik, amelyek megsértése a hatálya alá tartozhat. E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság által vizsgált és a Gjensidige által javasolt értelmezés egyszerűen ellentétes lenne e rendelkezés szövegével.

⁴² E rendelkezésekből az következik, hogy amennyiben párhuzamos eljárások vannak folyamatban, amelyek egyike a joghatóságot kikötő megállapodás alapján eljáró bíróság előtt van folyamatban, egy másik tagállam bármely bírósága tartózkodik az ügy elbírálásától, ha a kijelölt bíróság megerősíti, hogy joghatósággal rendelkezik, mindaddig, amíg e bíróság meg nem állapítja, hogy nem ez a helyzet. Lásd még az 1215/2012 rendelet (22) preambulumbekendését.

⁴³ Lásd: H Limited ítélet, 31. pont; vagy a 44/2001 rendelettel összefüggésben: 2014. október 23-i flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet (C-302/13, EU:C:2014:2319, a továbbiakban: flyLAL ítélet, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Lásd még a litván kormány által helyesen felidézett (30) preambulumbekendést, amely szerint „[i]ndokolt [...], hogy a határozat elismerését csak akkor lehessen megtagadni, ha az e rendeletben előírt megtagadási okok közül egy vagy több fennáll”.

⁴⁴ Amint arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, a joghatósági szabályok állítólagos megsértése az érintett bíróság tagállamában rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségek révén vitatható.

⁴⁵ Ez a helyzet az 1215/2012 rendelet II. fejezetének 3., 4. vagy 5. szakasza esetében.

98. E kérdéssel kapcsolatos következtetésként úgy vélem, hogy ha az uniós jogalkotó azt kívánta volna, hogy a joghatóságot kikötő megállapodások számára biztosítandó védelem odáig terjedjen, hogy az azok megsértése esetére vonatkozó új megtagadási ok formáját öltse, várható lett volna, hogy ezt a jogalkotó kifejezetten teszi meg. Ezzel szemben a szóban forgó – a határozat elismerésének megtagadását lehetővé tevő – rendelkezés szövege arra utal, hogy nyilvánvalóan nem ez volt a jogalkotó szándéka.

b) A közrenddel kapcsolatos ok tág értelmezése?

99. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy a szóban forgó helyzet vezethet-e az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének a) pontjában foglalt ok tág értelmezéséhez, amely rendelkezés szerint a határozat elismerését főszabály szerint meg kell tagadni, amennyiben az ilyen elismerés nyilvánvalóan ellentétes a címzett állam közrendjével.

100. Véleményem szerint a 45. cikk (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontjában foglalt okkal kapcsolatban tett valamennyi észrevételem megfelelően alkalmazandó, mivel az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése a) pontjának szövege szintén egyértelmű.

101. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésre adott választ ugyanis – amint azt lényegében a litván kormány megjegyzi – részben megadja az 1215/2012 rendelet 45. cikkének (3) bekezdése. E rendelkezés kimondja, hogy a közrendre vonatkozó feltétel „nem alkalmazható a joghatósággal kapcsolatos szabályokra”. Ez a rendelkezés nem érinti az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének e) pontjában foglalt, a jelen indítvány előző alszakaszában vizsgált okokat, és nem látom indokát annak, hogy ezt a rendelkezést miért kellene a szövegétől eltérően értelmezni.

102. Egyébiránt harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság a közrendi ok alkalmazhatóságát illetően nem csupán azon helyzettel kapcsolatban tesz fel kérdést, amelyben egy joghatóságot kikötő megállapodást nem tartottak tiszteletben, hanem az alkalmazandó jogról szóló megállapodás megsértésével járó helyzettel kapcsolatban is.

103. Az ügy irataiból azonban nem tűnik ki azzal kapcsolatos információ, hogy az érintett felek ilyen megállapodást kötöttek volna.

104. A harmadik kérdés e része tehát elfogadhatatlannak tűnik.

105. Mindemellett az előzetes döntéshozatalra utaló határozat azt sugallja, hogy a kérdést előterjesztő bíróság aggályosnak tartja, hogy az, hogy a rechtbank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) megállapította a szóban forgó követeléssel kapcsolatos joghatóságát, a holland jognak a jogvita érdemére való alkalmazhatóságát váltotta ki, ami ahhoz vezetett, hogy a fuvarozó felelősségét a holland jog, nem pedig a litván jog alapján határozták meg. A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a holland bíróság előtti eljárás alperese (azaz értelmezésem szerint a Gjensidige) nem láthatta előre ezeket a következményeket. E megjegyzéseket úgy értelmezem, hogy a fuvarozó felelősségének kérdését a litván jog, nem pedig a holland jog alapján kellett volna elbírálni, és hogy az eredmény kedvezőtlenebb egy olyan fél számára, mint a Gjensidige.

106. Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság azt is megjegyzi, hogy a CMR 29. cikkének (1) bekezdése, amely a nemzeti jogra utal azon feltételeket illetően, amelyek mellett a fuvarozó felelőssége korlátlannak tekinthető,⁴⁶ ellentétesnek tűnik az 593/2008/EK rendelet⁴⁷ 3. cikkével és 5. cikkének (1) bekezdésével.

107. Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy az ebből eredő helyzet összeegyeztethető-e a tisztességes eljáráshoz való alapvető joggal, valamint – értelmezésem szerint – az 1215/2012 rendelet alapjául szolgáló elvekkel.

108. E tekintetben először is megjegyzem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás, amint azt már többször is hangsúlyoztam, egy másik tagállamban hozott határozat elismerésére vonatkozik.

109. A jelen összefüggésben tehát az alapvető kérdés az, hogy a holland és a litván jog között a fuvarozó felelősségének terjedelmét illetően fennállni látszó anyagi jogi különbségek igazolhatják-e az ebből eredő határozatnak az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének a) pontjában említett közrendi ok alapján történő megtagadását.

110. Véleményem szerint nem.

111. Először is, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, bár a tagállamok továbbra is saját nemzeti szempontjaiknak megfelelően szabadon határozhatják meg közrendi követelményeiket, a Bíróság feladata, hogy ellenőrizze azokat a korlátokat, amelyek között a tagállam bírósága e fogalom alkalmazásához folyamodhat annak érdekében, hogy ne ismerjen el valamely, más tagállam bíróságától származó határozatot.⁴⁸

112. Másodszor, erre az okra csak kivételes esetekben lehet hivatkozni,⁴⁹ amikor az elismerés „annyira elfogadhatatlan mértékben ellentétes lenne a[zon] állam jogrendjével, [amelyben az elismerést kéri vagy ellenzik] hogy az valamely alapvető elv sérelmét jelentené”.⁵⁰

113. Harmadszor, az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének a) pontjában foglalt kizáró ok nem alkalmazható pusztán azon az alapon, hogy eltérés van az eredeti eljárás helye szerinti állam bírósága által alkalmazott jogszabály, és azon jogszabály között, amelyet a címzett állam bírósága alkalmazott volna abban az esetben, ha a jogvita előtte folyt volna.⁵¹

114. Úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság fő aggálya azzal kapcsolatos, hogy a szóban forgó követelés tekintetében joghatósággal rendelkező bíróság állítólagosan téves meghatározása következtében e követelést végül a holland, nem pedig a litván jog alapján bírálták el.

115. Mivel ez az aggály annak hangsúlyozásában áll, hogy a holland bíróság tévesen határozta meg alkalmazandó jogként a holland jogot, megjegyzem, hogy egy ilyen hiba, még ha bizonyítást is nyerne, önmagában nem vezethet a határozat elismerésének megtagadásához.

⁴⁶ Lásd a fenti 41–43. pontot.

⁴⁷ A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.) szóló, 2008. június 17-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2008. L 177., 6. o.; helyesbítés: HL 2009. L 309., 87. o.).

⁴⁸ Lásd például: flyLAL ítélet, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

⁴⁹ 2009. április 28-i Apostolides ítélet (C-420/07, EU:C:2009:271, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat) a 44/2001 rendelet 34. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben.

⁵⁰ Lásd: Diageo Brands ítélet, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

⁵¹ Lásd ebben az értelemben: flyLAL ítélet, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

116. A fent hivatkozott ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy az ilyen megtagadás csak akkor lehetséges, ha az ebből eredő határozat elismerése valamely, a címzett államban alapvetőnek tekintett elvet sértene.

117. Mindazonáltal, ami a szóban forgó holland határozat elismerésének a jelen ügyben fennálló konkrét következményeit illeti, a kérdést előterjesztő bíróság nem fejt ki, hogy a fent említett anyagi jogi eltérés mennyiben érintené a litván közrendet, és hogy e határozat elismerése így miként lenne annyira elfogadhatatlan mértékben ellentétes e tagállam jogrendjével, hogy az valamely alapvető elv sérelmét jelentené.

118. E körülmények között az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második és harmadik kérdésre válaszolva úgy vélem, hogy az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének a) pontját és e) pontjának ii. alpontját úgy kell értelmezni, hogy azok nem terjednek ki arra a helyzetre, amelyben az eredetileg eljáró bíróság a joghatóságát valamely, az 1215/2012 rendelet 71. cikke értelmében vett különös egyezményben foglalt szabályok egyike alapján állapította meg, amely szabályok között szerepel a joghatóságot kikötő megállapodás, azt e szabályok azonban nem minősít kizárólagosnak, és nem az eredetileg eljáró bíróság volt az érintett felek között létrejött, joghatóságot kikötő megállapodás által kijelölt bíróság. Ezenkívül az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az alkalmazandó jog meghatározását érintő hiba, amennyiben bizonyítást nyer, önmagában nem vezethet valamely határozat elismerésének azon ok alapján történő megtagadásához, hogy e határozat ellentétes a címzett állam közrendjével.

119. Ez a válasz a jelen indítvány 76. pontjában javasolt válasszal együtt véleményem szerint releváns pontosítással szolgál, amely lehetővé teszi a kérdést előterjesztő bíróság számára az előtte folyamatban lévő ügy eldöntését. Mindemellett a teljesség kedvéért, valamint a jelen eljárásban e tárgyban folytatott részletes vita figyelembevételére érdekében ki fogom fejteni, hogy a CMR-ben foglalt joghatósági szabályok – a TNT Express ítéletben kialakított kritérium alkalmazása alapján – mindenesetre nem sértik az Európai Unión belüli polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés alapjául szolgáló elveket.

D. A „TNT Express kritérium” és a joghatóságot kikötő megállapodásból eredő joghatóság nem kizárólagos jellege

120. A jelen ügyben kiterjedt vita tárgyát képezte az a kérdés, hogy a CMR-ben foglalt joghatósági szabályok ellentétesek-e a TNT Express ítéletben kialakított kritériummal, és következésképpen az 1215/2012 rendelet működésének alapjául szolgáló elvekkel.

121. A kérdést előterjesztő bíróság megítélése szerint a probléma abból ered, hogy egyrésről az 1215/2012 rendelet főszabály szerint kizárólagosnak minősíti a joghatóságot kikötő megállapodás által megállapított joghatóságot. Másrésről azonban a CMR, miközben lehetővé teszi a joghatóság ezen az alapon történő megállapítását, kizárni látszik annak kizárólagos jellegét (legalábbis a CMR rechtbank Zeeland-West-Brabant [zeeland-west-brabanti bíróság] általi értelmezése szerint, amely álláspontot a kérdést előterjesztő bíróság is elfogadni látszik).

122. E tekintetben először is megjegyzem, hogy a Bíróság a Nickel & Goeldner Spedition ítéletében – amint azt a kérdést előterjesztő bíróság jelzi – már kimondta, hogy a CMR 31. cikkének (1) bekezdésében foglalt joghatósági szabályok nem ellentétesek a TNT Express ítéletben kialakított kritériummal. Ugyanakkor, amint arra a Bizottság rámutat, ebben az ítéletben a Bíróság a CMR 31. cikkének (1) bekezdésében előírt (a fenti 38. pontban bemutatott) valamennyi joghatósági szabályt megvizsgálta, a jelen ügyben szóban forgó szabály

*kivételével.*⁵²

123. Értelmezésem szerint ezért veti fel a kérdést előterjesztő bíróság azt a kérdést, hogy az eltérő bánásmód, amelyet a CMR (megismétlem, a rechtbank Zeeland-West-Brabant [zeeland-west-brabanti bíróság] általi értelmezés szerint) a joghatóságot kikötő megállapodásokkal szemben az 1215/2012 rendelethez képest alkalmazni látszik, az Unión belüli polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés alapjául szolgáló elvekkel való összeütközést eredményez-e.

124. Véleményem szerint nem.

125. Mindenekelőtt a rechtbank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) által képviselt álláspontra figyelemmel úgy tűnik, hogy valóban különbség van a CMR és az 1215/2012 rendelet között a joghatóságot kikötő megállapodásokra alkalmazandó szabályozást illetően.

126. Mindazonáltal úgy vélem, hogy ez a különbség önmagában véve nem problematikus.

127. Ha ugyanis bármely különbség ahhoz vezetne, hogy a különös szabályozás háttérbe szorul az 1215/2012 rendelettel szemben, úgy e rendelet 71. cikkének (1) bekezdése teljességgel értelmét vesztené. Az EU-n belüli jogviszonyokban soha nem lehetne olyan különös szabályozást alkalmazni, amely eltér az 1215/2012 rendelettől. Ez az eredmény azonban e rendelkezés egyértelmű szövegére tekintettel nem fogadható el.

128. Ellenkezőleg, az 1215/2012 rendeletben előírt szabályoktól esetlegesen eltérő különös szabályok alkalmazását csak akkor kell megtagadni, ha azok valóban ellentétesek a TNT Express ítéletben felidézett elvekkel. Ami a joghatósági szabályokat illeti, a releváns elveket lényegében egyrészt a joghatósági szabályok nagymértékű kiszámíthatóságának elve és a jogalanyok számára biztosítandó jogbiztonság elve, másrészt pedig az igazságszolgáltatás megfelelő működésének elve jelenti.⁵³

129. Nem gondolom, hogy ezen elvek bármelyike veszélybe kerülne.

130. Először is úgy vélem, hogy a joghatósági szabályok nagymértékű kiszámíthatósága elvének tiszteletben tartása szempontjából az a fontos, hogy a felperes könnyen el tudja dönteni, hogy hol indít pert, az alperes pedig észszerűen előre láthassa, hogy erre hol kerülhet sor.

131. Véleményem szerint a CMR 31. cikkének (1) bekezdése esetében ez a helyzet. Ez a rendelkezés ugyanis nem valamely homályosan megfogalmazott szabályt tartalmaz, amely például azt írná elő, hogy a megfelelő fórumot eseti alapon, az összes körülmény fényében és az igazságszolgáltatás érdekében kell meghatározni. Ehelyett a CMR 31. cikkének (1) bekezdése többféle helyet rögzít, amelyeket általános és könnyen érthető kategóriák (vagyis röviden, az alperesek székhelye, az a hely, ahol az árukat a fuvarozó átvette, a kiszolgáltatásra kijelölt hely, vagy a felek közötti megállapodás) révén világosan meghatároz.

⁵² Nickel & Goeldner Spedition ítélet, 39–41. pont.

⁵³ Megjegyzem, hogy a Bíróság a TNT Express ítéletének 53. pontjában emlékeztetett arra, hogy a joghatóság kérdése szempontjából a releváns elveket a nagymértékű kiszámíthatóság, az igazságszolgáltatás megfelelő működése és a párhuzamos eljárások lehetőségének elkerülése jelenti. A Brite Strike Technologies ítélet 65. pontjában ezek az elvek a jogalanyok számára biztosítandó jogbiztonságra és az igazságszolgáltatás megfelelő működésére vonatkoznak.

132. Úgy tűnik, hogy a jelen ügy középpontjában az a tény áll, hogy (a rechtbank Zeeland-West-Brabant [zeeland-west-brabanti bíróság] értelmezése szerint) a CMR által szabályozott joghatóság nem válik kizárólagossá, amennyiben azt joghatóságot kikötő megállapodás határozza meg. Éppen ellenkezőleg, úgy tűnik, hogy a CMR ezen értelmezése megőrzi a CMR 31. cikkének (1) bekezdésében szereplő összes többi helyet.

133. E tekintetben kétségtelenül lehet azzal érvelni, hogy az 1215/2012 rendelet által a joghatóságot kikötő megállapodások számára biztosított kizárólagosság védelme megerősíti a jogalanyok (és különösen az alperes) számára biztosítandó jogbiztonságot, mivel egyértelművé teszi, hogy amennyiben joghatóságot kikötő megállapodást kötöttek, eltérő rendelkezés hiányában az egyéb hipotetikus fórumokat főszabály szerint sikeresen ki lehet zárni.

134. Mindazonáltal úgy vélem, hogy annak meghatározása, hogy az így kijelölt fórum joghatóságát kizárólagosnak kell-e tekinteni vagy sem, végső soron szakpolitikai kérdés, amellyel kapcsolatban a különböző jogrendekben (és azok különböző területein) eltérő álláspontok képviselhetők.

135. E tekintetben egy, a CMR-hez hasonló, egy adott különös területet szabályozó egyezmény megalkotóinak jó okuk lehetett arra, hogy az ágazat sajátos jellegére tekintettel ragaszkodjanak több fórum rendelkezésre állásához.⁵⁴

136. Megjegyzem továbbá, hogy bár az 1215/2012 rendelet rögzíti a joghatóságot kikötő megállapodások kizárólagosságának védelmét, ez a kizárólagosság nem abszolút szabály, és attól a felek eltérhetnek. Ebben az esetben a helyzet hasonlóvá válik a CMR 31. cikkének (1) bekezdéséből eredő helyzethez. Egyezzen túlmenően maga az 1215/2012 rendelet korlátozza a joghatóságot kikötő megállapodások hatályát, mivel e megállapodások bizonyos ügyeket illetően nem módosíthatják a joghatósági szabályok működését.⁵⁵

137. Másodszor, ami az igazságszolgáltatás megfelelő működését és a párhuzamos eljárások megindításának kockázatát illeti, az a tény, hogy a joghatóságot kikötő megállapodás nem minősül kizárólagosnak, kétségtelenül növeli ezt a kockázatot. Mindemellett megjegyzem, hogy a CMR 31. cikkének (2) bekezdése olyan perfüggőségi szabályt tartalmaz, amely – általános megfogalmazásában – hasonló az 1215/2012 rendelet 29. cikkében előírthoz, amennyiben értelmezésem szerint annak elkerülésére irányul, hogy párhuzamos eljárásokat folytassanak, és egymással összeegyeztethetetlen határozatok szülessenek.⁵⁶

138. Igaz, hogy az 1215/2012 rendeletről eltérően a CMR nem tartalmaz olyan perfüggőségi szabályokat, amelyek kifejezetten védenék a joghatóságot kikötő megállapodásokat (mint az 1215/2012 rendelet 31. cikkének (2) és (3) bekezdésében szereplő szabályok). Ez a különbség azonban a fent említett azon szakpolitikai döntés logikus következménye, hogy az ilyen megállapodásokból eredő joghatóságot a többi lehetséges szabály mellett megőrzendő alternatívának tekintik.

⁵⁴ Megjegyzem, hogy hasonló rugalmasságra látszik törekedni a tengeri árufuvarozásról szóló ENSZ-egyezmény (*Recueil des traités des Nations unies* [1978], 1695. kötet, 3. o.) 21. cikke vagy a Nemzetközi Vasúti Árufuvarozási Egyezményre vonatkozó Egységes Szabályok (CIM) 46. cikkének (1) bekezdése is, amely igen hasonló a CMR 31. cikkének (1) bekezdéséhez.

⁵⁵ Lásd az 1215/2012 rendelet 15., 19. és 23. cikkét, valamint 25. cikkének (4) bekezdését.

⁵⁶ E rendelkezéseket a fenti 9. és 15. pont idézi.

139. Ezen áttekintés alapján tehát úgy vélem, hogy az 1215/2012 rendelet 71. cikkével és a TNT Express ítéletben kialakított kritériummal nem ellentétes a CMR 31. cikkének (1) bekezdésében foglalt joghatósági szabály olyan értelmezése, amely szerint a joghatóságot kikötő megállapodásból eredő joghatóság nem tekinthető kizárólagosnak.

140. Megismétlem, hogy a jelen szakaszban szereplő elemzésemet csak a teljesség kedvéért, valamint a jelen eljárásban e kérdéssel kapcsolatban folytatott élénk vita figyelembevételére érdekében végeztem el. Különösen emlékeztetek azon fenti megállapításaimra, amelyekből az következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a másik tagállamban hozott határozat elismerésére vonatkozó alapügyben nem vizsgálhatja felül az eredetileg eljáró bíróság joghatóságát.

V. Véggövetkeztetés

141. A fentiekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litvánia legfelsőbb bírósága, Litvánia) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 45. cikke (1) bekezdésének a) pontját és e) pontjának ii. alpontját

úgy kell értelmezni, hogy az elismerés megtagadásának ott szereplő okai nem vonatkoznak arra a helyzetre, amelyben az eredetileg eljáró bíróság a joghatóságát valamely, az 1215/2012 rendelet 71. cikke értelmében vett különös egyezményben foglalt szabályok egyike alapján állapította meg, amely szabályok között szerepel a joghatóságot kikötő megállapodás, azt e szabályok azonban nem minősítik kizárólagosnak, és nem az eredetileg eljáró bíróság volt az érintett felek között létrejött, joghatóságot kikötő megállapodás által kijelölt bíróság.

Ezenkívül az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az alkalmazandó jog meghatározását érintő hiba, amennyiben bizonyítást nyer, önmagában nem vezethet valamely határozat elismerésének azon ok alapján történő megtagadásához, hogy e határozat ellentétes a címzett állam közrendjével.